

Vimpersko osmnáctkrát jinak. Expozice jako rozcestník a klíč k identitě místa?

Muzeum Vimperska láká návštěvníky na expozici pojatou „jako velký rozcestník, který nabízí osmnáct směrů, jakými se vydat v poznávání Vimperka a jeho okolí“. Je tato věta pouze marketingem, anebo se naplňuje v praxi? A je vůbec představitelný rozcestník, který pošle návštěvníky do osmnácti různých stran, aniž by je přitom zcela nevyčerpal? V recenzi věnované vimperskému muzeu se nabízí prostor pro obecnější zamyšlení, jak jsou běžně prezentovány historie, kultura a příroda v regionálních muzeích. Dokážou podobné výstavní rozcestníky ukazující do mnoha směrů zprostředkovat i nepoučenému návštěvníkovi identitu regionu?

Vimperské muzeum a jeho témata

Expozice vimperského muzea, která zabírá dvě patra tamějšího zámku, byla otevřena v roce 2021 a je společným dílem kurátorského týmu pod vedením Vojtěcha Brože, tehdejšího místního kastelána. V úvodní části přibližuje počátky turistiky na Šumavě a zabývá se problematikou lovu a myslivosti. Většinu informací komunikují texty a obrazový materiál na panelech, které doplňují například exponáty lyží a pušek, a zážitkový prvek simulující jízdu s plně naloženými dřevařskými sáněmi. V další části jsou Vimperk a Šumava představeny očima umělců prostřednictvím jejich obrazů. Pomocí komentované projekce je samostatně prezentováno mimořádné dílo – Váchalova *Šumava umírající a romantická*. Následuje sbírka církevního umění a obrazové panely s časovou osou vývoje města.

Expozice pokračuje o patro výše, kde je historie regionu prezentována chronologicky. Formou pochozí mapy s panely a exponáty je vyobrazena Zlatá stezka. V dalších místnostech jsou představeny rody, které Vimperk a panství vlastnily. Samostatná místnost je věnována hranicím a hraničním kamenům, poté následuje imerzivní projekce *Bouře*, která přibližuje větrnou kalamitu z roku 1870 a její důsledky. V dalších místnostech jsou nastíněny hlavní obory podnikání ve městě a okolí – dřevovýrobu zastupují

různé druhy dřeva, nástroje a výrobky. Nechybí vystavený malovaný nábytek a podmalby na skle, velký prostor je věnován tiskařskému impériu Johanna Steinbrenna. Následuje prezentace sklářství postavená na fotografiích a originálních exponátech. Pomyslný vrchol expozice představuje závěrečná část věnovaná válečné a poválečné proměně Šumavy. Autoři zde podobně jako u prezentace Zlaté stezky pracovali s výraznými výtvarnými prostředky, které působí výmluvně i bez dalšího komentáře. Poslední dvě místnosti připomínají socialistické období v jeho každodennosti, včetně bydlení a nabídky služeb.

Rozcestník, nebo bludiště?

Tematické pojetí expozice, jehož je vimperské muzeum jedním z příkladů, nabízí tvůrcům možnost ukázat bohatství muzejních sbírek. V tom tkví jeho nesporná výhoda, ale také jeho riziko. Může totiž vést k tomu, že odborní pracovníci představí toliko jednotlivá témata, kterým se věnují, aniž by se koordinovali se svými kolegy a hledali vzájemné styčné body a souvislosti. Jinak řečeno bez nutnosti omezit se na exponáty odpovídající předem stanovenému interpretačnímu rámci a bez potřeby definovat si celkové cíle (účel) ani komunikační cíle (poznávací, emoční, behaviorální). Jednotlivé části celku tak mohou vznikat nezávisle a fungovat samostatně. Toto pojetí zdánlivě umožňuje volit si vlastní cestu expozicí a podle svých preferencí objevovat různé aspekty regionu.

Dalším rizikem je, že tematická pestrost může vyvolávat dojem roztříštěnosti, v níž zaniknou vzájemné souvislosti, a celková identita regionu nevystoupí. A pokud jsou expozice pojaty důsledně faktograficky, tak ani vystavení vizuálně atraktivních exponátů nezajistí, že se s prezentovaným obsahem návštěvníci dokážou hlouběji propojit.

Jednotlivé příklady: Co v Muzeu Vimperska funguje a co ne

K silným stránkám vimperské expozice patří moderní zážitkové prvky a využití autentických exponátů. Imerzivní projekce *Bouře* je jedním z emocionálně nejsilnějších momentů expozice, který ale zároveň spojuje audiovizuální působivost s historickými fakty a upozorňuje na souvislost rozvoje průmyslu se zpracováním kalamitního dřeva. K působivým autentickým exponátům patří nejen řada uměleckých děl či cihly ze zaniklé obce, ale i instalace dobového bydlení z časů studené války a normalizace.

Mezi slabiny lze zařadit přemíru textů a rozdrobenost témat. Návštěvníci jsou ve většině expozice zahlceni množstvím informací, které nejsou hierarchizované ani graficky přehledné. Chybí také propojení mezi souvisejícími tématy, například mezi sklářstvím a Zlatou stezkou, což ztěžuje pochopení jejich vlivu na rozvoj regionu. Expozice působí roztržitěně a celkový obraz regionální identity je málo zřetelný. Přestože některé prvky efektivně evokují emocionální reakce, expozice obecně emocionální prvky důležité pro zapojení návštěvníků postrádá. Oblíbený simulátor svážení dřeva sice dokáže přichozí zaujmout, ale není integrován s ostatními částmi expozice a nevyužívá tak potenciál stát se nositelem části příběhu.

Návrhy na zlepšení: Jednotící myšlenka a propojení témat

Jak by se dalo pomoci tomu, aby expozice posloužila jako rozcestník nabízející klíč k identitě regionu? Návštěvníkům by pomohla jasná jednotící myšlenka a promyšlená struktura expozice, propojení dílčích témat, úprava textů a více příležitostí pro aktivní zapojení, včetně doporučení k návštěvě konkrétních lokalit. Hlavní myšlenku, která se expozicí prolíná, lze na nejobecnější rovině shrnout takto: Vimpersko zformovala krásná, ale drsná příroda Šumavy, jejíž dary dokázala tvořivost zdejších lidí zužitkovat a proslavit tento kraj daleko za jeho hranicemi – dokud je neuzavřela železná opona. Jednotlivá témata by pak mohla být prezentována jako součást jednoho velkého příběhu Vimperska, který ukazuje jejich vzájemné souvislosti. Hierarchizace textů a grafické zpracování by návštěvníkům usnadnilo pochopení klíčových sdělení. Rozšíření interaktivních prvků a zvýraznění příběhů by mohlo zvýšit míru zapojení návštěvníků a umožnit jim propojit exponáty s vlastními zkušenostmi.

Závěr: Expozice jako klíč k identitě Vimperska?

Tematický rozcestník může sloužit pro prezentaci regionální identity, pokud jsou konkrétní témata propojena jasnou jednotící myšlenkou a expozice disponuje prvky, které umožní návštěvníkům propojit si její obsah s vlastními zkušenostmi a zároveň je směřuje na místa spjatá s klíčovými fenomény regionu. Vimperské muzeum však nabízí hutný faktografický základ k jednotlivým tématům, který by se dal spíše přirovnat ke komodě

s osmnácti šuplíky. Ty obsahují pestrou podívanou, ale je obtížné v nich nalézt klíč k pochopení identity zdejšího kraje.

Mgr. Kristýna Pinkrová

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy
studentka doktorského programu
kristyna.pinkr@gmail.com

DOI: 10.14712/30298393.2025.19